

The Glories of Thai Crafts

Past . Present . Future

ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2565

ประเภทเครื่องจักสาน (จักสานไม้ไผ่)

จิรเมธ จันทโชติ

นายจิรเมธ จันทโชติ ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2565

ประเภทงาน : เครื่องจักสาน (จักสานไม้ไผ่)

จิรเมธ จันทโชติ (27 ปี)

พัฒนางานจักสานในรูปแบบของตนเอง โดยใช้พื้นฐานภูมิปัญญาดั้งเดิม จากพัดงาสาน ใช้งานจักสานจากเส้นตอกไม้ไผ่ที่มีอยู่เดิม นำมาปรับเป็นตาลปัตรพระ โดยการใช้งานสานมาทำเป็นแผ่นหน้านางประกอบด้ามไม้สักทองกลึง เทคนิควิธีการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ การผูกขอบด้วยเส้นหวาย ที่มีความละเอียด วิจิตรตามแบบอัตลักษณ์ดั้งเดิมที่มีการใช้ผูกของใช้จำพวกกระจาด ตะกร้า นำมาปรับประยุกต์ใช้ในการผูกขอบในงานตาลปัตรที่มีความลงตัว และสวยงาม

การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญา

เริ่มจากการที่มีใจรักในด้านงานจักสาน ชื่นชอบ เห็นผู้เฒ่าผู้แก่ ในหมู่บ้านนั่งจักสานกระจาด กระบุง ตะแกรง จึงเกิดแรงบันดาลใจ และมีความคิดว่าถ้าหมดรุ่นผู้เฒ่าผู้แก่ งานจักสานก็น่าจะสูญหายไป จากชุมชน จึงอยากที่จะสืบทอดอนุรักษ์ไว้ ตนเองจึงได้เริ่มเข้าไป ศึกษาโดยการเรียนรู้จากภูมิปัญญาในท้องถิ่นสอบถามจากคุณป้า คุณยายที่มีภูมิปัญญาทางด้านนี้ และนำไปสู่การลงมือปฏิบัติ โดย เริ่มจากจักตอก จักหวายและเริ่มสานเรื่อยมาจนถึงทุกวันนี้ และ เป็นผู้ทำงานจักสานในด้านนี้เพียงคนเดียวในชุมชนรวมระยะเวลา ทำงานในด้านนี้ 5-6 ปี

ภูมิปัญญาที่สะท้อนทักษะเชิงช่าง

- การเลือกไม้ไผ่ ตัดไม้ไผ่ 2 น่อง ลำตรง ข้อไม้คด ข้อไม้โต
- จากนั้นนำมาผ่าเป็นชิ้น ความยาวประมาณ 2 ปล้อง
- นำมาจักตอกซึ่งจะมี 2 รูปแบบ ถ้าเอาผิวไว้เรียกตอกตะแคง ถ้าเอาด้านผิวใช้เรียกว่าตอกปลิ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ตอกปลิ้น ซึ่งจะได้ผิวและลายที่สวยงาม
- ทำจักตอกให้เสมอ แล้วนำไปตากแดด 1 แดด แล้วนำมาขึ้นชิ้นงาน

- จากนั้นนำมาสานสลับกับพรมน้ำไปเรื่อยๆ จนได้ชิ้นงานและขนาดที่ต้องการ
- นำแบบมาทาบ และตัดออกมาเป็นชิ้นงาน นำมาเหลาขอบและใช้ไม้ประมาณ 4 ปล้อง นำมาจับขอบเพื่อให้ทรงแข็งแรง
- กระบวนการทำหวาย จักหวาย 1 ต้นนำมาตัดครึ่งเพื่อไม่ให้ยาวเกินไป
- จากนั้นนำมาขูดตา ขูดข้อให้เกลี้ยงแล้วนำไปล้าง แล้วนำไปตากแดดเมื่อแห้งแล้วนำมาจักจะได้หวายประมาณ 8 เส้น
- นำมาขูดไส้ ส่วนนี้ไม่ใช่เพราะเหนียว จากนั้นนำไปเลียดแล้วนำกลับมาขูดทำวนซ้ำ 5 รอบจึงจะได้ขนาดเส้นที่เราต้องการจากนั้นเอามาผูกขอบทำไปจนสำเร็จ

เอกลักษณ์ผลงานที่โดดเด่น

ตาลปัตรพัดสาน และชุดครอบผ้าไตร ซึ่งมีลักษณะที่โดดเด่น คือ เป็นงานจักสานทั้งหมดใช้วัสดุธรรมชาติทั้งหมดและเป็นงานฝีมือที่ละเอียดปราณีต

การพัฒนาสร้างสรรค์ปรับประยุกต์ หรือต่อยอดผลงาน

- มีการพัฒนารูปแบบของการสานจากเดิมที่สานเป็นกระบุง, กระจาด, กะโล่, ตะแกรง เพื่อใช้ในชีวิตประจำวันนำมาปรับประยุกต์พัฒนาลายและรูปแบบ โดยการทาลายสานและรูปแบบการสานเหล่านั้นมาปรับเปลี่ยนเป็นตาลปัตรพัดสานโดยเริ่มจากลายดีกระบุงลาย 3 ลาย 2 และสานยกดอก จนกลายเป็นตาลปัตร และนำเทคนิคการผูกหวายขอบตะกร้ากระจาดมาปรับใช้ในการผูกขอบตาลปัตรให้มีความคงทนและสวยงามเป็นอัตลักษณ์ โดยเริ่มตั้งแต่ 3 หวาย 5 หวาย ไปจนถึง 25 หวายโดยผูกทั้งหน้าและหลังอย่างละเอียดและสวยงามโดยลายที่ใช้ผูกถักขอบ จะเป็นลายซัดและ ลาย 2 อย่าง โบราณและถักสันด้วยลายจุงนาง

- นำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ
- มีแนวคิดนำสิ่งเหลือใช้จากการสานมาประยุกต์เป็นของชำร่วยต่อไป (อยู่ในช่วงพัฒนา)

ความมุ่งมั่นตั้งใจในการอนุรักษ์ สืบทอดในงานศิลปหัตถกรรม

- การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับนักเรียนและเปิดโอกาสให้กับ
ผู้สนใจเข้ามาเรียนพร้อมเป็นผู้ส่งต่อองค์ความรู้
- เป็นวิทยากรเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับพัฒนาชุมชน

เกียรติบัตรหรือรางวัลที่เคยได้รับ (บางส่วน)

- ผลิตภัณฑ์ตาลปัตรพัดสาน ชุมชนคุณธรรมวัดกำแพงดิน ได้รับคัดเลือกเป็นผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม (CPOT) ของชุมชน และได้รับคัดเลือกเพื่อพิจารณา เป็น ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม (CPOT) ของจังหวัด
- ตาลปัตรพัดสานได้รับคัดเลือกให้เป็นผลิตภัณฑ์พรีเมียมโดยกระทรวงวัฒนธรรม

“

เริ่มจากการที่มีใจรักในด้านงานจักสาน เห็นผู้เฒ่า
ผู้แก่ในหมู่บ้านนั่งจักสาน จึงเกิดความคิด นึกรัก
ในงาน ได้เริ่มศึกษาและนำไปสู่การลงมือปฏิบัติ
โดยการเรียนรู้จากภูมิปัญญาในท้องถิ่น ชุมชนบ้าน
รายชะโด ซึ่งเป็นกลุ่มจักสานไม้ไผ่ที่จังหวัดพิจิตร
และนำมาต่อยอดพัฒนาฝีมือด้วยตนเอง จนกระทั่ง
ถึงปัจจุบัน

”

The Glories of Thai Crafts

Past . Present . Future

